

Contents lists available at ThaiJO

วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร
INTERDISCIPLINARY SOCIAL SCIENCES AND COMMUNICATION JOURNALjournal homepage : <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/ISSC>

ปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันการฟอกเงินเกี่ยวกับการระบุตัวตนของผู้รับเงิน โดยผ่านสกุลเงินดิจิทัล

ณัฐธินิชา ยิ้มซ้าย¹ อัครกร ไชยพงษ์² และ ธัญญาภัส ทองมุสที³

Natthanicha Yimsai, Akkaron Chaiyapong and Thanyaphat Thongmusit

¹⁻³คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Faculty of Law, Suratthani Rajabhat University

E-mail: 66052537002@student.sru.ac.th *Corresponding author

<https://doi.org/10.14456/issc.2026.6>

Article History

Received: 19-02-2025; Revised:
22-01-2026; Accepted: 01-02-2026

คำสำคัญ:

การฟอกเงินโดยผ่านสกุลเงินดิจิทัล; สกุลเงินดิจิทัล; บุคคลทั่วไป; การระบุตัวตน; ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล

บทคัดย่อ

บทนำ: การเกิดปัญหาอาชญากรรมในปัจจุบันเกี่ยวเนื่องมาจากปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตในสังคม รวมถึงเป็นภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน อาชญากรรมได้มีการพัฒนาควบคู่ไปกับความเจริญของสังคมและเทคโนโลยี **วัตถุประสงค์ของการวิจัย:** 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันการฟอกเงินเกี่ยวกับการระบุตัวตนของผู้รับเงินโดยผ่านสกุลเงินดิจิทัล 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันการฟอกเงินเกี่ยวกับการระบุตัวตนของผู้รับเงินโดยผ่านสกุลเงินดิจิทัลของต่างประเทศและประเทศไทย 3) มาตรการและเสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันการฟอกเงินเกี่ยวกับการระบุตัวตนของผู้รับเงินโดยผ่านสกุลเงินดิจิทัล **ระเบียบวิธีวิจัย:** เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความ วิชาการ งานวิจัย และเอกสาร โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และใช้วิธีเรียงเรียงแบบพรรณนาความ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการระบุตัวตนในการป้องกันการฟอกเงินให้เท่าทันกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน **ผลการวิจัย:** พบว่า 1) มาตรการการระบุตัวตนนั้นมีความสำคัญในการบังคับในทางกฎหมาย และทางปฏิบัติซึ่งจากการศึกษาพบว่า มาตรการดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงบุคคลทั่วไปที่ไม่ผ่านการขึ้นทะเบียนจากคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันการฟอกเงินเกี่ยวกับการระบุตัวตนของผู้รับเงินโดยผ่านสกุลเงินดิจิทัล ได้แก่ พระราชกำหนดประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และ 3) ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้มีมาตรการการป้องกันการฟอกเงินอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ (1) จะต้องมีการแก้ไขพระราชกำหนดประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ให้ครอบคลุมถึงบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้ผ่านการขึ้นทะเบียน (2) พระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอก

เงิน พ.ศ. 2542 จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขโดยเพิ่มการขยายขอบเขตมาตรการการระบุดัชนีตัวต้นให้รวมถึงผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลโดยบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้มีการขึ้นทะเบียนต่อคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ และ (3) ปรับปรุงมาตรการการยืนยันตัวตนให้เป็นปัจจุบัน อบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการยืนยันตัวตนอย่างมีประสิทธิภาพ **สรุป:** การพัฒนากฎหมายและมาตรการดังกล่าวจะช่วยลดช่องว่างทางกฎหมายเสริมสร้างความโปร่งใสในระบบการเงินดิจิทัลและเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน อันจะนำไปสู่การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความเชื่อมั่นต่อระบบกฎหมายของประเทศในระยะยาว

LEGAL PROBLEMS IN PREVENTING MONEY LAUNDERING ABOUT KNOW YOUR CUSTOMER OF RECIPIENTS BY CRYPTOCURRENCY

Keywords:

Money laundering through digital currencies; Digital currencies; General individuals; Identity verification; Digital asset business operators

ABSTRACT

Introduction: The emergence of crime in contemporary society is closely linked to social and economic problems that affect daily life and pose threats to life and property. Crime has evolved alongside societal and technological advancement. **Objectives:** 1) To examine the conditions, concepts, and theories related to legal issues in preventing money laundering concerning the identification of recipients through digital currencies. 2) To study relevant laws addressing such legal issues in both foreign jurisdictions and Thailand; and 3) To propose measures and guidelines for improving laws related to identity verification in anti-money laundering efforts involving digital currencies. **Method:** This study employed a qualitative research approach through documentary research, including books, textbooks, academic articles, research studies, and related documents. The collected data were analyzed, synthesized, and descriptively presented to formulate recommendations for improving laws on identity verification in money laundering prevention to align with the evolving digital society. **Result:** The study found that 1) Identity verification measures are crucial for legal enforcement and practical implementation; however, such measures do not currently cover individuals who are not registered with the Securities and Exchange Commission. 2) Relevant laws addressing identity verification in the prevention of money laundering through digital currencies include the Emergency Decree on Digital Asset Businesses B.E. 2561 (2018) and the Anti-Money Laundering Act B.E. 2542 (1999). 3) The study proposes legal amendments to enhance anti-money laundering effectiveness, including: (1) revising the Emergency Decree on Digital Asset Businesses B.E. 2561 (2018) to extend coverage to unregistered individuals; (2) amending the Anti-Money Laundering Act B.E. 2542 (1999) to expand identity verification requirements to include digital asset business operators and individuals not registered with the Securities and Exchange Commission; and (3) modernizing identity verification measures and providing effective training for officials responsible for identity verification services. **Conclusion:** The development and improvement of these legal measures would reduce legal loopholes, enhance transparency in the digital financial system, and strengthen the effectiveness of anti-money laundering efforts, thereby contributing to long-term economic stability and public confidence in the national legal system.

1. บทนำ

การเกิดปัญหาอาชญากรรมในปัจจุบันเกี่ยวเนื่องมาจากปัญหาทางสังคม และเศรษฐกิจซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในสังคมรวมถึงเป็นภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน อาชญากรรมได้มีการพัฒนาควบคู่ไปกับความเจริญของสังคม และเทคโนโลยี ยิ่งสังคมมีความเจริญมากขึ้นเท่าใด อาชญากรรมก็เพิ่มขึ้นเหมือนเงาตามตัว ซึ่งในปัจจุบันอาชญากรรมมีแนวโน้มที่มีความรุนแรง ซับซ้อน และมีความทันสมัยตามเทคโนโลยี (Digitalschool, n.d.)^[4] อาชญากรรมนั้นมีหลากหลายรูปแบบ การฟอกเงินก็ถือเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่ง (Jersey Financial Services Commission, 2022)^[6] แม้จะไม่ใช่อาชญากรรมที่มีผลกระทบต่อชีวิตและร่างกายแต่การฟอกเงินส่งผลกระทบต่อสังคมในด้านความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ ความมีเสถียรภาพทางการเงินและยังส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศโดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีเข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของทุกคนในหลายๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การลงทุน และการประกอบธุรกิจ รวมถึงการทำธุรกรรมทางการเงินที่ถึงกันได้อย่างไม่มีตัวกลาง Hankongkaew and Phongngan (2018)^[5] กล่าวคือเป็นระบบที่ไม่ต้องมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่กำกับดูแล (Decentralized Finance : DeFi) (Hankongkaew & Phongngan, 2018)^[5] อย่างสกุลเงินดิจิทัล (Cryptocurrency) ด้วยเหตุนี้จึงเป็นช่องทางใหม่สำหรับการฟอกเงินของบรรดาอาชญากรซึ่งหลายประเทศทั่วโลกเริ่มตระหนักถึงมาตรการที่ใช้ในการควบคุมการใช้สกุลเงินดิจิทัล อย่างการนำมาตราการการระบุตัวตน (Know Your Customer : KYC) ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการควบคุมอาชญากรรมทางการเงินและการฟอกเงินโดยมีการระบุตัวตนของลูกค้าซึ่งถือเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นขั้นตอนแรกเพื่อดำเนินการในขั้นตอนอื่นๆ ของกระบวนการได้ดีขึ้น

จากการศึกษาพบว่า ต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐสวิส และสาธารณรัฐสิงคโปร์ ปัญหาการฟอกเงินโดยผ่านสกุลเงินดิจิทัลจะมีการโยกย้ายเงินที่ได้จากการกระทำผิดเปลี่ยนแปลงเป็นเงินสกุลดิจิทัล ด้วยเหตุนี้ต่างประเทศจึงถือว่าทำให้ความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจลดลง จึงได้มีการตระหนักถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการฟอกเงินโดยผ่านสกุลเงินดิจิทัลและยังพบว่าในต่างประเทศได้มีการพัฒนามาตรการทางกฎหมายให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เติบโตอย่างรวดเร็ว อย่างเช่น สหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐสวิส และสาธารณรัฐสิงคโปร์ ประเทศที่กล่าวมาเหล่านี้ล้วนแต่มีการแก้ไขปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายให้มีความทันสมัยยิ่งขึ้น ครอบคลุมทั้งผู้ประกอบการธุรกิจ สินทรัพย์ดิจิทัล บุคคลทั่วไป รวมถึงได้มีการนำมาตรการการกำกับดูแลการดำเนินกิจกรรมทางการเงินเพื่อป้องกันอาชญากรรม โดยเฉพาะการฟอกเงินโดยได้มีการนำมาตรการการตรวจสอบความเสี่ยง จากข้อมูลส่วนตัวของลูกค้า หรือเรียกอีกอย่างคือการระบุตัวตน (Know Your Customer : KYC) ที่เป็น “มาตรฐานสากลอย่างละเอียดของสถาบันการเงิน หรือผู้ประกอบการธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน” โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยวิเคราะห์และคัดกรองการทำธุรกรรมที่มีความเสี่ยงรวมถึงการตรวจสอบรายชื่อและองค์กรของผู้ก่อการร้ายในการฟอกเงิน (Thai Business Information Center, 2023)^[11] สำหรับประเทศไทยปัจจุบันมีการก่ออาชญากรรมโดยการฟอกเงินผ่านสกุลเงินดิจิทัลในรูปแบบการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล และการชักชวนให้ลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลซึ่งสร้างความเสียหายในมูลค่าที่สูงมีผู้เสียหายจำนวนมาก และยากต่อการตรวจสอบติดตามจับกุมอย่างคดี Forex-3D (Department of Special Investigation, 2023)^[2] ซึ่งมีผู้เสียหายมากถึง 9,824 คน ความเสียหายคิดเป็นเงิน 2,500 ล้านบาท (Thaipbs, 2025)^[12] ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประเทศไทยได้มีการตรากฎหมายและบังคับใช้กฎหมายคือพระราชกำหนด การประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 เข้ามาควบคุมการซื้อขายแลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิทัล และโทเคนดิจิทัลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) (Thongsayachon, 2023)^[9] โดยมาตรา 7 ของพระราชกำหนดนี้ได้มีการกำหนดการป้องกันการฟอกเงินคือให้ถือว่าผู้ประกอบการสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังนั้นผู้ประกอบการสินทรัพย์ดิจิทัลจะต้องมีหน้าที่ และความรับผิดชอบเช่นเดียวกับสถาบันการเงินตามที่พระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินกำหนดไว้ เช่น จะต้อง

รายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้และมีหน้าที่อื่น ๆ เกี่ยวกับการรายงาน และการแสดงตนตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (Sri Muang, 2023)^[10]

จากการบังคับใช้พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 และการเข้ามาควบคุมการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิทัล และโทเคนดิจิทัลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) (Thongsayachon, 2023)^[9] พบว่ามีปัญหาในการควบคุมสกุลเงินดิจิทัลเนื่องจากพระราชกำหนดฉบับนี้มุ่งควบคุมผู้ประกอบการ โดยให้ถือว่า ผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลมีหน้าที่ความรับผิดชอบเช่นเดียวกับสถาบันการเงินแต่เนื่องจากพระราชกำหนดฉบับนี้ แม้จะมีการกำหนดให้มีการนำมาตรการการระบุตัวตน (Know Your Customer : KYC) เข้ามาบังคับใช้แต่การที่พระราชกำหนดฉบับนี้มุ่งควบคุมผู้ประกอบการเป็นสำคัญนั้น ทำให้การบังคับกฎหมายไม่ได้ครอบคลุมบุคคลทั่วไป แม้ตามมาตรา 26 และ มาตรา 30 (5) ของพระราชกำหนดฉบับนี้จะได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ โดยการขอรับใบอนุญาตการประกอบธุรกิจรวมถึงการบริหารจัดการโครงสร้างการประกอบธุรกิจให้เหมาะสม เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ในพระราชกำหนดดังกล่าวเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์นั้น “มุ่งเน้นควบคุมเฉพาะผู้ประกอบการเท่านั้น” จึงก่อให้เกิดปัญหาเป็นช่องทางให้บุคคลทั่วไปซึ่งเป็นผู้ใช้งานสกุลเงินดิจิทัลที่ไม่มีการระบุยืนยันตัวตน (Know Your Customer : KYC) ซึ่งเป็นช่องทางทางกฎหมายอีกช่องทางหนึ่งในการก่ออาชญากรรมการฟอกเงินของอาชญากร (Akkamanang, 2021)^[11] และการที่พระราชกำหนดฉบับนี้มุ่งควบคุมกำกับดูแลเฉพาะการประกอบธุรกิจดังกล่าวไม่ได้กำหนดมาตรการการระบุตัวตนให้ครอบคลุมนั้นจึงไม่สอดคล้องกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม (Anti-Money Laundering : AML) แม้จะมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการในการป้องกันการกระทำความผิดแต่ก็ไม่ได้มีมาตรการปรากฏในทางปฏิบัติอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการระบุตัวตนของผู้รับเงินสกุลเงินดิจิทัลที่ครอบคลุมถึงบุคคลทั่วไป (Akkamanang, 2021)^[11]

อย่างไรก็ตาม พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ได้กำหนดการป้องกันการฟอกเงิน โดยให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องมีการรายงาน และแสดงตนตามพระราชบัญญัติ การป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า ให้ผู้ประกอบการอาชีพดังต่อไปนี้ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานในกรณีเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ทั้งนี้ผู้ประกอบการ (2) (3) (4) และ (5) ต้องเป็นนิติบุคคลเว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยที่มีพยานหลักฐานอันสมควรว่ามีการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินกับ ผู้ประกอบการ (2) (3) (4) และ (5) ที่มีได้เป็นนิติบุคคลให้สำนักงานมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้ ผู้ประกอบการชีพดังกล่าวรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงาน ใน (10) ซึ่งบัญญัติไว้ว่า ผู้ประกอบการชีพที่ดำเนินธุรกิจ ทางการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินที่มีใช้เป็นสถาบันทางการเงิน ซึ่งปรากฏผลจากการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน หรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายว่า มีความเสี่ยงที่อาจถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแต่ก็ยังไม่ครอบคลุมถึงบุคคลทั่วไป นอกจากพระราชกำหนดดังกล่าว ยังมีพระราชบัญญัติฉบับหนึ่งบังคับใช้ในการป้องกันการฟอกเงิน กล่าวคือ พระราชบัญญัติการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แต่ก็ยังพบปัญหาในพระราชบัญญัติการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แม้จะมีการกำหนดมาตรการในการป้องกันฟอกเงินไว้ตามมาตรา 13 และมาตรา 16 โดยต้องให้ผู้ประกอบการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลที่ได้รับรองจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) เพียงเท่านั้นที่ต้องมีการรายงานธุรกรรมทางการเงินทำให้ทั้งในส่วนของการรายงาน และแสดงตนไม่ได้รับรู้ว่าบุคคลทั่วไปต้องรายงาน และแสดงตนในธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งส่งผลให้ปัจจุบันจึงยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการรู้จักลูกค้า (Know Your Customer : KYC) เพื่อทำการตรวจสอบให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าแต่อย่างใด

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาทางกฎหมาย ในการป้องกันการฟอกเงินเกี่ยวกับการระบุตัวตนของผู้รับเงินโดยผ่านสกุลเงินดิจิทัลของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชกำหนดการ

ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 และพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทย กฎหมายต่างประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา สมาพันธรัฐสวิส สาธารณรัฐสิงคโปร์ คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน (Financial Action Task Force: FATF) และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 เพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษามาประกอบกับการปรับปรุงแก้ไขปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันการฟอกเงินเกี่ยวกับการระบุด่วนของผู้รับเงิน โดยผ่านสกุลเงินดิจิทัลของประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันการฟอกเงินเกี่ยวกับการระบุด่วนของผู้รับเงินโดยผ่านสกุลเงินดิจิทัล
2. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันการฟอกเงินเกี่ยวกับการระบุด่วนของผู้รับเงินโดยผ่านสกุลเงินดิจิทัลของประเทศไทย ต่างประเทศ และระหว่างประเทศ
3. เพื่อศึกษามาตรการและเสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันการฟอกเงินเกี่ยวกับการระบุด่วนของผู้รับเงินโดยผ่านสกุลเงินดิจิทัล

3. การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัล

ในช่วงแรกหรือในช่วงเริ่มต้นของสกุลเงินดิจิทัลนั้น คนส่วนใหญ่มักใช้คำว่าบิตคอยน์กับคำว่าเงินสกุลดิจิทัลเสมือนเป็นคำเดียวกัน แต่ในช่วง 6-7 ปีที่ผ่านมาได้มีการสร้างเงินสกุลดิจิทัลอื่นขึ้นมาอีกมากมาย โดยหากเรียงตามมูลค่าตามราคาตลาดเงินสกุลดิจิทัล 5 อันดับแรกที่เป็นที่รู้จัก ได้แก่ Bitcoin Ethereum Ripple Bitcoin Cash และ Litecoin แต่ในความเป็นจริงแล้วเงินสกุลดิจิทัลที่มีการสร้างขึ้นมากในปัจจุบันนั้นมีสูงถึงกว่า 1,500 สกุล ซึ่งแต่ละสกุลเงินที่ถูกสร้างขึ้นมีระดับความนิยม และความน่าเชื่อถือแตกต่างกันไป (Digital Economy Promotion Agency, n.d.)^[3]

สกุลเงินดิจิทัลสกุลแรกของโลกได้ถือกำเนิดขึ้นจากบุคคลที่ได้ใช้นามแฝง หรือโปรแกรมเมอร์ปริศนาที่ใช้นามแฝง “Satoshi Nakamoto” ชาวโตชิ นากาโมโตะ โดยมีข้อความส่งสารมาว่า “ผมกำลังสร้างระบบเงินอิเล็กทรอนิกส์แบบเพียร์ทูเพียร์ที่ไม่ต้องพึ่งบุคคลที่สาม” ซึ่งชาวโตชิ นากาโมโตะ คิดค้นบิตคอยน์ ขึ้นเพื่อเป็นเงินดิจิทัลที่มีรูปแบบไร้ศูนย์กลาง โดยในปี พ.ศ. 2551 เขาได้ส่ง White Paper ที่ชื่อ “Bitcoin : A Peer-to-Peer Electronic Cash System” เพื่ออธิบายแนวคิดเบื้องหลังเทคโนโลยีนี้ นั่นก็คือ การใช้เทคโนโลยีบล็อกเชน และคริปโตกราฟี (Cryptography) เป็นพื้นฐานจนบิตคอยน์ได้รับการขนานนามว่าเป็นคริปโตเคอร์เรนซี (Cryptography) หรือสกุลเงินที่ถูกเข้ารหัส (Hankongkaew & Phongnggen, 2018)^[5] แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (Money Laundering)

การฟอกเงิน เป็นหลักการเกี่ยวกับการนำเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมาผ่านกระบวนการทางพาณิชย์กรรมหรือธุรกรรมเพื่อให้กลายเป็นเงินที่ต้องตามกฎหมายหรือเรียกอีกนัยหนึ่งคือการจัดร่องรอยของผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำอันผิดกฎหมายโดยผ่านกระบวนการทางธุรกรรมเพื่อให้ ผลประโยชน์ดังกล่าวกลายเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมายจึงอาจกล่าวได้ว่า “การฟอกเงิน” การเปลี่ยนสภาพให้กลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่บุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ทำให้เกิดการบังคับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งใช้บังคับเมื่ออาชญากรได้ทำการฟอกเงินโดยเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสด ดังนั้นในทางกฎหมายจึงมีความจำเป็นต้องคิดหาถ้อยคำและวิธีการที่จะไม่ให้คนร้ายหนีไปได้ จึงเกิดแนวคิดที่ว่าแม้อาชญากรได้เปลี่ยนตัวทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด ทางรัฐต้องมีวิธีการติดตามเอามาได้ โดยถือว่าแม้จะเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินนั้นไปก็ยังคงเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอยู่ เพื่อที่รัฐ

จะได้รับการติดตามเอาทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดคืนมาได้ ดังนั้นเพื่อความสงบเรียบร้อยทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ จำเป็นต้องร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้นเพื่อให้สามารถปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพและจำเป็นที่การฟอกเงินต้องมีความผิดทางอาญา

ทฤษฎีป้องกันอาชญากรรม (Proactive Crime Prevention)

ทฤษฎีป้องกันอาชญากรรม คือ อาชญากรต้องมีความเกรงกลัวต่อกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย หรือเกรงกลัวต่อการถูกจับกุม อาชญากรจะไม่กระทำผิดหากมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด กฎหมายมีบทลงโทษที่รุนแรงมากพอและมีโอกาสสำเร็จน้อย (Khantee et al., 2015)^[7]

ทฤษฎีป้องกันอาชญากรรมนั้นในการพิจารณาถึงขอบเขตและตัวแบบของการป้องกันอาชญากรรมนั้นที่โดดเด่นและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปได้เสนอตัวแบบในการป้องกันอาชญากรรม 3 แนว คือ 1) ตัวแบบการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrent Model) คือเน้นการปราบปรามลงโทษผ่านกระบวนการยุติธรรม 2) ตัวแบบฟื้นฟูแก้ไข (Rehabilitation Model) เน้นการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำผิด และฟื้นฟูแก้ไขสภาพแวดล้อม 3) ตัวแบบการป้องกันโดยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Crime Control Through Environmental Engineering) เกิดขึ้นจากสภาพความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจสังคมและการเพิ่มขึ้นของประชากรในสังคมที่เปลี่ยนมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม

ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model)

ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมเป็นทฤษฎีที่เป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นทางด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งเน้นการควบคุมระงับและการปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก คดีอาญาเข้าสู่ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามทฤษฎีนี้ต้องดำเนินการตามที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ โดยผ่านกระบวนการกลั่นในขั้นตอนและเป็นการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่การสืบสวนก่อนทำการจับกุม การสอบสวนภายหลังการจับกุม การเตรียมคดีเพื่อฟ้องร้องไปยังศาล การพิจารณาคดีและการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดและการปลดปล่อยจำเลย ดังนั้นการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ตามที่ที่กล่าวมานี้ในการบังคับใช้กฎหมาย จึงต้องมีความรวดเร็วและแน่นอน ฉะนั้น เมื่อผู้กระทำความผิดมาแล้ว ทฤษฎีให้สันนิษฐานว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดไว้ก่อน จากนั้นจึงดำเนินการตามขั้นตอนจากนั้นจึงดำเนินคดีของศาล ตามทฤษฎีนี้การดำเนินการค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นศาลมีอยู่น้อยมาก (Laohapol, n.d.)^[8]

ทฤษฎีความต้องการตามแนวความคิดของมาสโลว์ (Maslow)

มาสโลว์ (Maslow) ได้อธิบาย เรื่องความต้องการของมนุษย์ว่า เป็นลำดับทั้งหมด 5 ชั้น (Five general system of needs) โดยเขียนเป็นรูปพีระมิด แห่งความต้องการไว้ แสดงความต้องการ ขั้นมูลฐานของมนุษย์ (Basic needs) ซึ่งเป็นคนแรก ที่ได้เขียนขึ้น เรียกว่า "Maslow's General theory of human mativation" กำหนดหลักการว่า บุคคลพยายามสนองความต้องการของตน เพื่อความอยู่รอด และความสำเร็จของชีวิต ซึ่งได้อธิบายความคิด เป็นความต้องการ 5 ประการ คือ

1. ความต้องการพื้นฐานทางสรีระ (Basic physiological needs or Biological Needs, Physical Needs) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการในขั้นนี้ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs)
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs and security) ความต้องการขั้นนี้มีอิทธิพลต่อบุคคลโดยเฉพาะคนที่ทำงานในฐานะเป็นผู้คุ้มครอง หรืองานที่เกี่ยวกับความปลอดภัย
3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Needs or Social Needs) ความต้องการขั้นนี้ จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการด้านร่างกาย และความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์ต้องการความรัก และความเป็นเจ้าของ โดยการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น
4. ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs, Self-Esteem Needs) คือ เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองด้านความรัก และความเป็นเจ้าของแล้วจะส่งผลให้เกิดความต้องการในขั้นนี้เกิดขึ้น ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจาก

ผู้อื่นจึงเป็นขั้นต่อไป (esteem from others) คือ ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง ได้รับความสนใจการยอมรับ และยกย่องมีสถานภาพทางสังคม

5. ความต้องการความสมหวังในชีวิต (Self-Actualization Needs, Selfrealization, Self-fulfillment Needs) หมายถึง ความปรารถนาในสิ่งท้าทายทุกสิ่งทุกอย่าง

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยอาศัยการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่เป็นภาษาไทย รวมทั้งหาข้อมูลทางเว็บไซต์ที่สามารถเข้าถึงง่ายและเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ อันเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ตลอดจนศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสารคำสอน งานวิจัย รายงานการศึกษา วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ บทความวิจัย ทั้งที่เป็นหนังสือ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์หาคำตอบและข้อสรุป และประยุกต์ใช้เพื่อให้ได้คำตอบที่ตั้งสมมุติฐานไว้ ภายใต้หลักทฤษฎีและหลักกฎหมายเพื่อให้การศึกษานี้มีความสมบูรณ์และมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันการฟอกเงินเกี่ยวกับการระบุตัวตนของผู้รับเงินโดยผ่านสกุลเงินดิจิทัลและเพื่อพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินให้เท่าทันกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

5. ผลการวิจัย

1. วิเคราะห์สภาพปัญหาในการป้องกันการฟอกเงินเกี่ยวกับการระบุตัวตนของผู้รับเงินโดยผ่านสกุลเงินดิจิทัล

จากการศึกษาประเทศไทยในปัจจุบันแม้จะมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัลแต่ก็ยังคงพบปัญหาในการฟอกเงินโดยผ่านสกุลเงินดิจิทัล เนื่องจากพบว่าบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้มีการขึ้นทะเบียนผ่าน คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ไม่ได้ผ่านการการระบุตัวตน (Know Your Customer : KYC) ภายใต้พระราชกำหนดประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เหตุนี้จึงทำให้ไม่สามารถลดการสมคบคิดส่งผลให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายให้อาชญากรสามารถเข้าใช้สกุลเงินดิจิทัลได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องรับการระบุตัวตนซึ่งนำไปสู่การฟอกเงิน แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่ามาตรการการการระบุตัวตน (Know Your Customer : KYC) จะมีความจำเป็นแต่มาตรการการระบุตัวตน (Know Your Customer : KYC) มีขั้นตอนที่หลากหลายจึงเป็นอุปสรรคในการเปิดบัญชีเข้าสู่ระบบของสกุลเงินดิจิทัล จากการศึกษารายงานปี 2019 ของบริษัทเทคโนโลยีกำกับดูแล Confirm ระบุว่าธุรกิจเกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัลจำนวนมากประมาณร้อยละ 69 ขาดขั้นตอนการระบุตัวตน (Know Your Customer : KYC) ที่ “สมบูรณ์และโปร่งใส” ช่องว่างนี้เน้นย้ำถึงทั้งความท้าทายและอุปสรรคที่ต้องเผชิญในการดำเนินการตรวจสอบเหล่านี้ ด้วยเหตุนี้ทำให้เกิดการก่ออาชญากรรมโดยการฟอกเงินผ่านสกุลเงินดิจิทัลในรูปแบบการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล และการชักชวนให้ลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล รวมถึงยังมีเว็บไซต์และแพลตฟอร์มที่สามารถให้บุคคลทั่วไปทำการเข้าถึงได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว เนื่องจากสามารถเข้าถึงเว็บไซต์และแพลตฟอร์มที่ใช้ในการเทรดหรือเข้าถึงสกุลเงินดิจิทัลได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องผ่านนายหน้าหรือผู้ที่ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย อย่าง แพลตฟอร์มเกมส์ MTT Sports ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มของต่างประเทศที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนในประเทศไทยถูกพัฒนาขึ้นใช้ในการแข่งขันโป๊กเกอร์โดยการนำเงินเดิมเข้าไปยังแพลตฟอร์มดังกล่าวเพื่อใช้เล่นแล้วจะได้รับรางวัลตอบแทนเป็นบิทคอยน์ (Bitcoin) ซึ่งเป็นหนึ่งในสกุลเงินดิจิทัลที่ได้รับความนิยม รวมถึงยังมีอีกหลายเว็บไซต์และแพลตฟอร์มที่สามารถเข้าถึงได้โดยตรงและเว็บไซต์ แพลตฟอร์มเหล่านี้ล้วนไม่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

2. วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันการฟอกเงินเกี่ยวกับการระบุตัวตนของผู้รับเงินโดยผ่านสกุลเงินดิจิทัล

พระราชกำหนดประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 จากการศึกษาพระราชกำหนดประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ไม่ได้มีการควบคุมถึงบุคคลทั่วไป โดยตามมาตรา 26 และ มาตรา 30 ของพระราชกำหนดนี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมการประกอบธุรกิจสินทรัพย์โดยการขอรับใบอนุญาตการประกอบธุรกิจ รวมถึงการบริหารจัดการโครงสร้างการประกอบธุรกิจให้เหมาะสมโดยกำหนดหลักเกณฑ์ของผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องปฏิบัติ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ประกาศกำหนด เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ในพระราชกำหนดดังกล่าวเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์นั้นเน้นควบคุมเฉพาะผู้ประกอบธุรกิจที่มีการรับรองในประเทศเท่านั้นจึงทำให้เห็นว่าการที่มุ่งควบคุมเพียงแต่ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลที่ได้รับการรับรองนั้นส่งผลทำให้เกิดปัญหาว่าบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้มีการขึ้นทะเบียนผ่านคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) จึงไม่ได้อยู่ในการควบคุมของพระราชกำหนดฉบับนี้ ดังนั้นจากการศึกษาพบว่าบุคคลทั่วไปได้มีการเข้าไปลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลผ่านเว็บไซต์ แพลตฟอร์ม และธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจรวมทั้งเว็บไซต์ แพลตฟอร์มและธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเหล่านั้นไม่ได้มีการนำมาตรการการระบุตัวตน (Know Your Customer: KYC) มาบังคับใช้เช่นเดียวกันช่องว่างตรงนี้ทำให้อาชญากรเข้าถึงได้อย่างอิสระจึงเกิดเป็นช่องทางการฟอกเงินที่ติดตามได้ยาก มาตรการการระบุตัวตน (Know Your Customer: KYC) จึงมีความสำคัญ

จากการศึกษาพระราชกำหนดดังกล่าวมาตรา 30 (5) ซึ่งเป็นมาตรการการรู้จักลูกค้า การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า และ มาตรการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายหรือการฟอกเงินแม้จะมีการกำหนดให้มีการระบุตัวตนในการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลแต่ในกรณีที่บุคคลทั่วไปที่มีการดำเนินโดยเอกชนที่ไม่ได้มีการขึ้นทะเบียนผ่านคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) นั้นพระราชกำหนดดังกล่าวไม่ได้ครอบคลุมไปถึงบุคคลทั่วไป และตามมาตรา 30 ได้กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลทำตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนดแต่จากการศึกษาในประกาศดังกล่าวแม้จะให้มีการให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลดำเนินการตามมาตรการการรู้จักลูกค้าแต่อย่างไรก็ตามก็ยังไม่ครอบคลุมถึงบุคคลทั่วไป อย่างสหรัฐอเมริกาได้มีการขยายขอบเขตของ Money Laundering Control Act of 1986 ฉบับนี้โดยใช้บังคับกับบุคคลทั่วไปและสถาบันการเงินสำหรับการโอนรายได้อันมิชอบด้วยกฎหมายกฎหมายนี้ได้บัญญัติไว้ว่ามีมูลฐานความผิดมากกว่า 200 มูลฐานความผิดเป็นความผิดทางอาญาแยกออกมาโดยเฉพาะ และให้ครอบคลุมถึงการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดกฎหมายตามที่ระบุเฉพาะหรือความผิดมูลฐาน นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้ยังเน้นถึงเจตนาภายในใจของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญตามที่บัญญัติไว้ใน 18 U.S.C. (18 United State Code) มาตรา 1956 (a)(1) และสาธารณรัฐสิงคโปร์ตามข้อกำหนดในประกาศ PSN02 (Notice PSN02 Prevention of Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism – Digital Payment Token Service) ที่กฎหมาย Monetary Authority Of Singapore Act ได้ประกาศให้ใช้ควบคู่กับกฎหมาย Payment Services Act 2019 ตามข้อ 3 ก็ได้ครอบคลุมถึงบุคคลทั่วไปด้วยเช่นกันไม่ใช่เฉพาะผู้ประกอบธุรกิจเพียงเท่านั้นในการระบุตัวตนด้วยขั้นตอนของมาตรการการระบุตัวตน (Know Your Customer: KYC) ที่สามารถระบุตัวตนของผู้รับเงินได้ ดังนี้

1. การพิสูจน์ตัวตน (Identity proofing) การรวบรวมและตรวจสอบข้อมูล หลักฐานลูกค้า
2. การยืนยันตัวตน (Authentication) การยืนยันตัวตนในธุรกรรม ได้แก่ 1.) การยืนยันตัวตนเพื่อการเปิดบัญชี 2.) การยืนยันตัวตนเพื่อเข้าทำธุรกรรมในระบบ online เมื่อผู้ขอใช้บริการเปิดบัญชีกับผู้ประกอบธุรกิจแล้วและต้องการเข้าระบบเพื่อทำธุรกรรม
3. การทำความรู้จักลูกค้าในเชิงลึก (Client Due Diligence: CDD) การทำ CDD นั้น ผู้ประกอบธุรกิจอาจใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อลดภาระในการดำเนินการ
4. การทบทวนข้อมูลลูกค้า (Ongoing / Enhanced KYC) ซึ่งการทบทวนข้อมูลลูกค้านั้น

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

จากการศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 13 เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้อง รายงานการทำธุรกรรมนั้นต่อสำนักงาน และมาตรา 16 (10) ผู้ประกอบอาชีพที่ดำเนินธุรกิจทางการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินที่มีใช้เป็นสถาบันการเงิน ซึ่งปรากฏผลจากการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายว่ามีความเสี่ยงที่อาจถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่ การก่อการร้าย ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ต้องมีการรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินซึ่งเป็นมาตรการในการป้องกันการฟอกเงินโดยให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลต้องมีการรายงานการทำธุรกรรมเพื่อป้องกันความเสี่ยงในการฟอกเงินแต่การรายงานธุรกรรมดังกล่าวนี้กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลที่ได้รับรองจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) เพียงเท่านั้น ทำให้เกิดช่องว่างว่าในกรณีที่บุคคลทั่วไปที่ไม่ได้มีการขึ้นทะเบียนผ่านคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) นั้นไม่ได้เกิดการรายงานธุรกรรมทางการเงินและระบุตัวตน ช่องว่างตรงนี้ส่งผลให้เกิดการฟอกเงินอยู่แม้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลจะได้มีการดำเนินการตามขั้นตอนของพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้วก็ตาม ซึ่งจากการศึกษาพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในปัจจุบันยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการระบุตัวตน (Know Your Customer : KYC) เพื่อใช้ในการตรวจสอบให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าของสถาบันการเงิน และหน่วยธุรกิจ หรือผู้ประกอบการวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

6. อภิปรายผล

สกุลเงินดิจิทัล (Cryptocurrency) ในปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในฐานะเครื่องมือในการทำธุรกรรมทางการเงินที่รวดเร็วเป็นส่วนตัว และสกุลเงินดิจิทัลมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยลักษณะความเป็นส่วนตัว และความซับซ้อนของเทคโนโลยีที่ได้มีการพัฒนาอย่างเทคโนโลยี Blockchain ที่อยู่เบื้องหลังสกุลเงินดิจิทัลทำให้การตรวจสอบธุรกรรมทำได้ยาก แม้ว่า Blockchain จะเป็นการบันทึกธุรกรรมทั้งหมดแต่การระบุผู้ที่อยู่เบื้องหลังที่แท้จริงของผู้รับเงินนั้นเป็นเรื่องที่ซับซ้อนทำได้ยากและมักต้องพึ่งพาการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ ส่งผลให้การทำธุรกรรมสกุลเงินดิจิทัลนี้ได้สร้างความท้าทายที่สำคัญในการป้องกันการฟอกเงินโดยเฉพาะในด้านการระบุตัวตนของผู้รับเงิน ซึ่งอาจเป็นช่องโหว่ที่อาชญากรสามารถใช้ในการฟอกเงินส่งผลให้ในปัจจุบันสกุลเงินดิจิทัล (Cryptocurrency) ถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อปกปิดแหล่งที่มาของเงินที่ได้จากการกระทำผิดมูลฐาน ทำให้ประเทศไทยมีการตรากฎหมายเพื่อบังคับใช้กับสกุลเงินดิจิทัลกล่าวคือ พระราชกำหนดประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แต่อย่างไรก็ตามพบว่าการฟอกเงินโดยผ่านสกุลเงินดิจิทัลยังคงมีอยู่และไม่สามารถระบุตัวตนผู้รับเงินได้ เนื่องจากการไม่ได้มีการนำมาตรการการระบุตัวตน (Know Your Customer : KYC) มาบังคับใช้ให้ครอบคลุมถึงบุคคลทั่วไป และเพราะความยุ่งยากของขั้นตอนที่มีความซับซ้อนหลายขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนของลูกค้าที่ต้องกรอกข้อมูล การนำส่งเอกสารหลักฐานที่กำหนด และการตรวจสอบเอกสารหลักฐาน รวมถึงไม่มีหลักเกณฑ์ขั้นตอนเกี่ยวกับมาตรการการระบุตัวตน (Know Your Customer : KYC) ที่บังคับใช้อย่างชัดเจน จากการศึกษาพบว่ามาตรการการระบุตัวตน (Know Your Customer : KYC) นั้นยังเป็นมาตรการที่สำคัญเนื่องจากเป็นขั้นตอนแรกขั้นตอนที่ต้องมีขึ้นก่อนเริ่มให้บริการซึ่งสามารถป้องกันการก่ออาชญากรรม โดยเฉพาะการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะสามารถตรวจสอบตัวตนของลูกค้าได้อย่างถูกต้องครบถ้วน เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง และไม่ควรถูกเข้าถึงบริการทางสกุลเงินดิจิทัล

ดังนั้นจากการศึกษาพบว่าหัวใจหลักของมาตรการการระบุตัวตน (Know Your Customer : KYC) มีไว้เพื่อจำกัดหรือบรรเทาผลกระทบของการฟอกเงินการระดมทุนจากการก่อการร้ายการทุจริตและอาชญากรรมทางการเงิน เป็นข้อกำหนดด้านมาตรการทางการเงินที่ได้รับคำสั่งที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับภูมิภาค ตัวอย่างเช่น ในสหรัฐอเมริกา เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ Customer Identification Program (CIP) และได้รับคำสั่งจากพระราชบัญญัติแพทริออต (USA Patriot

Act) มาตรการการระบุตัวตน (Know Your Customer : KYC) เป็นข้อกำหนดที่หน่วยงานที่ได้รับการควบคุมต้องได้รับข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับลูกค้าเพื่อให้แน่ใจว่าบริการนั้นจะไม่ถูกใช้ในทางที่ผิดและผู้สมัครใช้บริการทางการเงินไม่อยู่ในรายชื่อการคว่ำบาตร ขั้นตอนของมาตรการการระบุตัวตน (Know Your Customer : KYC) เหล่านี้จะเกิดขึ้นเมื่อเปิดบัญชีและหลังจากนั้นเป็นระยะ หรือเมื่อลูกค้าเปลี่ยนแปลงรายละเอียด ข้อมูลส่วนบุคคลที่รวบรวมจะแตกต่างกันไปทั่วโลกตามกฎระเบียบ ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ขององค์กรและผู้ประกอบธุรกิจ จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำมาตรการดังกล่าวมาบังคับอย่างครอบคลุม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาสกุลเงินดิจิทัลนั้นบุคคลใดก็ตามสามารถรับ โอน หรือแลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิทัลเป็นสกุลเงินอื่นได้ และสามารถใช้สกุลเงินดิจิทัลเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ และรับส่งจากที่ใดในโลกก็ได้ (กองกฎหมายต่างประเทศ, 2564) โดยปกติการโอนสกุลเงินดิจิทัลนั้นจะแสดงหลักฐานการทำธุรกรรมที่เกิดขึ้นโดยได้รับการบันทึกข้อมูลลงไปในฐานข้อมูลของคอมพิวเตอร์ทุกเครื่องที่มีการเชื่อมโยงกันในเครือข่ายของสกุลเงินดิจิทัลประเภทนั้น ๆ โดยการใช้เทคโนโลยีในการบันทึกหรือลงบัญชีเพื่อใช้เป็นหลักฐานนั้น คือ บล็อกเชน (Blockchain) และการเข้ารหัส (encryption) กล่าวคือ แม้ว่าหลักฐานของการทำธุรกรรมจะถูกบันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์ทุกเครื่องในระบบ แต่สมาชิกของระบบที่ไม่ใช่ผู้ซื้อหรือผู้ขายของธุรกรรมดังกล่าว (counterparties) จะสามารถเข้าถึงได้ก็แต่เพียงข้อมูลเบื้องต้นซึ่งเป็นข้อมูลสาธารณะที่ไม่ได้ถูกเข้ารหัส (unencrypted) เท่านั้น ส่วนข้อมูลเฉพาะที่ถูกตั้งรหัสไว้ (encrypted) เช่น ลักษณะเฉพาะของสินค้าหรือบริการที่ซื้อขาย ราคา ของสินค้า หรือข้อมูลที่อยู่ของผู้ทำธุรกรรมนั้น ผู้ที่จะสามารถเข้าถึงข้อมูลเฉพาะเหล่านี้ได้จะต้องเป็นผู้ที่มีรหัสผ่านเฉพาะตัว

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าหากในกรณีโอนสกุลเงินดิจิทัลไปยังบัญชีที่ไม่ได้มีการขึ้นทะเบียน จะเข้าถึงได้เฉพาะข้อมูลเบื้องต้นเพียงเท่านั้น หากเป็นข้อมูลที่ถูกลบไปซึ่งถูกตั้งรหัสจะไม่สามารถทราบถึงข้อมูลเฉพาะของผู้ทำธุรกรรมได้ต้องมีรหัสผ่านเฉพาะตัวของข้อมูลเหล่านั้น ซึ่งในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าการมีลักษณะที่เฉพาะตัวของสกุลเงินดิจิทัลส่งผลให้มีการติดตามผู้ทำธุรกรรมได้ยากซึ่งอาจเป็นช่องโหว่ให้อาชญากรโอนเงินที่ได้จากการกระทำผิดกฎหมายไปยังบัญชีที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนหรือบัญชีในต่างประเทศเพื่อใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงกฎหมาย

1. จะต้องแก้ไขพระราชกำหนดประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ให้ครอบคลุมถึงบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้มีการขึ้นทะเบียน โดยต้องผ่านการตรวจสอบการขึ้นทะเบียนในประเทศไทยเพื่อให้สามารถควบคุมภายใต้พระราชกำหนดประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561

2. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการบังคับใช้ โดยเพิ่มการขยายขอบเขตมาตรการการระบุตัวตน (Know Your Customer: KYC) ถึงผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลโดยบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้มีการขึ้นทะเบียนกับคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ และจะต้องเพิ่มมาตรการการระบุตัวตน (Know Your Customer: KYC) ให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลนำมาตรการดังกล่าวมาบังคับใช้อย่างเคร่งครัด

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การตั้งหน่วยงานกลาง (Central KYC) ทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูล KYC/CDD ของลูกค้า อัปเดตข้อมูลของลูกค้าให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ อย่างสาธารณสิงคโปร์ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะถูกลงทะเบียนในคลังข้อมูลด้วยหมายเลข CKYC เฉพาะตัว สามารถระบุหมายเลข CKYC แทนการส่งเอกสารการระบุตัวตน (Know Your Customer: KYC) สำหรับ

ธุรกรรมทางการเงิน การตั้งหน่วยงานกลางจะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายและลดความซับซ้อนเนื่องเป็นการรวบรวมข้อมูลของบุคคลไว้ที่ส่วนกลางแล้วค่อยดึงข้อมูลออกมาเมื่อลูกค้าต้องการจะเปิดบัญชี

2. การส่งเสริมฝึกอบรมสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการยืนยันตัวตนในธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยมีการใช้ระบบยืนยันตัวตนแบบอัตโนมัติ หรือ KYC Automation ดังนั้นจึงควรมีการอบรมการใช้งานระบบการยืนยันตัวตนแก่พนักงานเพื่อสร้างประสิทธิภาพสูงสุดในการใช้งานเพื่อป้องกันการฟอกเงิน อย่างสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้กำหนดในพระราชบัญญัติความลับทางการธนาคาร (BSA) กำหนดให้ทางธนาคาร หรือสถาบันการเงิน การจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อให้เกิดความเข้าใจในข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดให้ลูกค้าแสดงตน การจัดทำบันทึก การรายงานข้อมูลทางการเงิน รวมทั้งการให้ความร่วมมือในการตรวจสอบข้อมูลต่างๆ

REFERENCE

- [1] Akkamanang, K. (2021). *Legal problems and crimes related to digital currency transactions: A case study of Bitcoin* [In Thai]. <http://www.lawgrad.ru.ac.th/Abstracts/1323>
- [2] Department of Special Investigation. (2023). *Forex-3D case phase 4: Progress report on suspicious financial trails* [In Thai]. <https://www.dsi.go.th>
- [3] Digital Economy Promotion Agency . (n.d.). *Getting to know cryptocurrency* [In Thai]. <https://www.depa.or.th/th/article-view/article-getting-know-cryptocurrency>
- [4] Digitalschool. (n.d.). *Crime problems*. http://www.digitalschool.club/digitalschool/social1_1/social3_3/lesson3_5/page2.php
- [5] Hankongkaew, P., & Phongngen, N. (2018). *Bitcoin & Blockchain 101: Digital currency changing the world* [In Thai]. Stock2morrow.
- [6] Jersey Financial Services Commission. (2022). *Money laundering*. <https://www.jerseyfsc.org/industry/guidance-and-policy/money-laundering/>
- [7] Khantee, P., Putrakul, K., & Trimek, J. (2015). *Criminology theory: Principles, research, and applied policy* [In Thai]. Charoen Printing.
- [8] Laohapol, A. (n.d.). *Standards in the Thai justice process* [In Thai]. Office of the Constitutional Court.
- [9] Thongsayachon, N. (2023). *Misunderstandings about investing in digital assets*. Investor Education Department, Stock Exchange of Thailand [In Thai]. <https://www.setinvestnow.com/th/knowledge/article/313-tsi-misunderstanding-of-investing-in-digital-assets>
- [10] Sri Muang, S. (2023). *Legal problems concerning money laundering under the digital currency system* [In Thai]. Secretariat of the House of Representatives.
- [11] Thai Business Information Center, Royal Thai Embassy in Singapore. (2023). *Exposing a major money laundering operation worth over 2.4 billion Singapore dollars* [In Thai]. <https://thaibizsingapore.com/news/strategies/singapore-money-laundering-dirty-money-problem-controls/>
- [12] Thai PBS. (2022). *Review of the Forex-3D case: Nearly 2.5 billion baht in damages* [In Thai]. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/318566>